

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВННІЕ ЗУНУ
Борис ПОГРИЩУК

«31»

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.О. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Інформаційні системи в митній справі»**

ступінь вищої освіти – *бакалавр*

галузь знань – *07 Управління та адміністрування*

спеціальність – *072 Фінанси, банківська справа та страхування*

освітньо-професійна програма – *«Митна та податкова справа»*

кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	4	7	39	26	4	12	69	150	7
Заочна	4	7-8	8	4	-	-	138	150	8

**Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ
2023**

Робоча програма складена на основі ОПП «Митна та податкова справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 р.).

Робочу програму склала к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Надія ГОЛОВАЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.).

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., професор

Галина ПОГРІЩУК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»(протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.).

Голова групи забезпечення спеціальності
072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
д.е.н., професор

Ольга КИРИЛЕНКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В МИТНІЙ СПРАВІ»

1. Опис дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»

Дисципліна – Інформаційні системи в митній справі	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна</i> – 4 <i>Заочна</i> – 4 Семестр: <i>Денна</i> – 7 <i>Заочна</i> – 7-8
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»	Лекції: <i>Денна</i> – 39 год. <i>Заочна</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>Денна</i> – 26 год. <i>Заочна</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна</i> – 69 год. <i>Заочна</i> – 138 год. Тренінг, КПЗ: <i>Денна</i> – 12 год. Індивідуальна робота: <i>Денна</i> – 4 год.
Тижневих годин – 11,5 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» є формування компетентностей з теорії та практики застосування інформаційних систем та технологій в митній справі, засвоєння закономірностей та основних механізмів впровадження та застосування новітніх технологій у процесі здійснення митних процедур в умовах розвитку та поглиблення євро інтеграційних процесів.

Курс «Інформаційні системи в митній справі» охоплює методичні основи побудови інформаційних систем та технологій, структуру і функції інформаційних систем, роль інформаційних ресурсів в митній справі, автоматизовані системи у митній справі, їх специфіку і застосування тощо. Названий курс повинен сприяти формуванню фахівців високої кваліфікації, здатних працювати в умовах застосування новітніх інформаційних технологій, які базуються на використанні сучасної обчислювальної техніки, набуття теоретичних і практичних знань організаційно-методичних основ побудови інформаційних систем та технологій у митній справі, програмно-технологічних засобів вирішення задач митними органами.

У курсі «Інформаційні системи в митній справі» розглядаються організаційні основи розробки і технології використання автоматизованих інформаційних систем в митній справі. Мета вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» полягає в необхідності оволодіння знаннями з основ організації та функціонування інформаційних систем в митній справі, набуття практичних навичок ефективного використання автоматизованих інформаційних систем та робочих місць, які функціонують в органах митної служби України, вивчення механізму формування, подання та обробки електронної звітності у митній сфері. Оволодіння цим курсом повинне виробити у студентів навички використання отриманих знань з основ застосування інформаційних систем і технологій на практиці в процесі прийняття рішень митними органами, митними брокерами, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Вивчення курсу «Інформаційні системи в митній справі» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів (інформаційно-комунікаційні технології, митна справа тощо), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Під час вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» мають бути досягнуті такі завдання:

- з'ясувати роль інформаційних систем і технологій в обробці

економічної інформації

- опанувати методи і прийоми організації систем управлінської інформації за їх видами, рівнями та функціональним призначенням;
- набути знань щодо структури і функцій інформаційних систем та ролі інформаційних ресурсів в митному управлінні;
- ознайомитися з принципами побудови інформаційних систем Державної митної служби України, з професійними програмними продуктами, які дають змогу вирішувати прикладні завдання в межах митної справи суб'єктами ЗЕД;
- засвоїти організаційні аспекти побудови інформаційних систем і технологій та реалізації їх в митній справі;
- удосконалювати, поглиблювати й розробляти форми та конфігурації управлінських інформаційних систем у напрямі максимального охоплення й вирішення задач управління з даної предметної сфери;
- набути навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» сприяє формуванню наступних компетентностей:

- здатність застосовувати спеціалізовані інформаційні системи для обробки даних у митній справі;
- здатність калькулювати митну вартість, розраховувати митні платежі, формувати та подавати митні декларації з використанням інформаційних систем.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення курсу «Інформаційні системи в митній справі» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсів «Інформаційно-комунікаційні технології», «Митна справа», цілеспрямованої роботи над вивченням рекомендованої літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи по виконанню додаткових та індивідуальних завдань.

2.5. Програмні результати навчання

В результаті вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» студенти повинні:

- використовувати спеціалізовані інформаційні системи для обробки даних у митній справі;
- володіти навичками калькулювання митної вартості, розрахунку митних платежів, формування та подання митних декларацій, використовуючи інформаційні системи.

3. Програма навчальної дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі

ТЕМА 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами

Інформаційна система: загальні поняття і класифікація. Автоматизовані інформаційні системи (АІС). Принципи створення і функціонування АІС.

Загальна структура інформаційної системи, функціональна і забезпечувальна частини. Компоненти системи. Організація робіт зі створення автоматизованої інформаційної системи.

Економічна інформація як предмет і продукт автоматизованої обробки. Види та властивості економічної інформації.

Структура й оцінка економічної інформації. Форми подання та відображення економічної інформації

ТЕМА 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації

Інформаційна технологія: поняття, етапи розвитку, проблеми використання у митній сфері. Програмне забезпечення інформаційних технологій: загальна класифікація та класифікація в митній справі.

Організація і засоби інформаційних технологій у забезпеченні митного управління.

Поняття нової інформаційної технології. Локальні і розподільчі бази даних.

Експертні системи і бази знань.

Автоматизовані інформаційно-пошукові системи. Класифікатори. Відомчі класифікатори у митній справі.

ТЕМА 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі

Основні вимоги до створення інформаційних систем. Визначення та класифікація методів проектування інформаційних систем. Класифікація засобів проектування. Методи індивідуального і типового проектування. Автоматизація проектування. Вибір методів і засобів проектування. Життєвий цикл ІС. Технологія проектування.

Основні принципи і вибір критеріїв проектування інформаційної системи забезпечення в митному управлінні.

Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі.

Особливості формування і функціонування інформаційних систем в митних органах.

Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та

особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів

ТЕМА 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України

Передумови та концепція створення і функціонування Єдиної автоматизованої системи (ЄАІС) Державної митної служби.

Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМС України. Архітектура системи, територіальний розподіл. Принципи побудови ЄАІС. Вимоги до ЄАІС. Функціонування і експлуатація. Режими обробки даних в ЄАІС.

Види забезпечення ЄАІС: технічне, технологічне, інформаційне, програмне, лінгвістичне. Обмін електронною інформацією в ЄАІС.

Основні напрями модернізації функціональних митних технологій.

ТЕМА 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Функціональні АРМи і їх взаємодія. Особливості і недоліки існуючих АРМів посадових осіб митних органів. Комплексні автоматизовані засоби митних органів. Єдина система нормативно-довідкової інформації (НДІ).

Аналітичний огляд підходів до обробки митної статистики.

Програмно-інформаційний комплекс «Інспектор – 2006» та його основні функції та завдання.

Тенденції розвитку телекомунікаційних технологій.

Практична методика отримання нормативно-довідкової інформації в митних органах з використанням розподільчих і телекомунікаційних систем.

ТЕМА 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Необхідність застосування програмних продуктів у діяльності суб'єктів ЗЕД. Загальна характеристика функціонування комерційних програмних продуктів митного оформлення. Електронна митна інформація та особливості її контролю.

QD Professional - програмно-технологічний комплекс митної системи України. Функціональні можливості програмного комплексу QD Professional. Системне меню та користувацький інтерфейс програми QD Professional. Розв'язування завдань митного оподаткування в системі QD Professional.

Програмне забезпечення MD Office та його архітектоніка. Специфіка роботи та основні функції програми MD Declaration. Інформаційно-довідковий ресурс MD Declaration. Формування митної декларації у програмному додатку MD Office.

ТЕМА 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі

Міжнародні і вітчизняні норми права, що визначають можливість

застосування інформаційних технологій в митній справі

Організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.

Сутність та особливості організації електронного документообігу. Використання електронного цифрового підпису в електронному документообігу

Запровадження електронного декларування митними органами України. Сутність процедури електронного декларування.

ТЕМА 8. Формування, подання та обробка електронної звітності

Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, які декларуються з поданням вантажної митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів у електронному вигляді.

Підготовка і подання митних документів в електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку.

Централізоване приймання та комп'ютерна обробка електронних митних декларацій в митних органах України.

ТЕМА 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів

Політика Державної митної служби України в галузі забезпечення інформаційної безпеки митних органів.

Організація захисту інформації в ІС. Організаційні, правові та криптографічні методи та технічні засоби захисту інформації.

Поняття і структура інформаційної безпеки. Характер і форми загроз. Модель порушника інформаційної безпеки ЄАІС ДМС. Форми забезпечення інформаційної безпеки ЄАІС: організаційно-правові основи.

Опис системи, порядок встановлення та налагодження антивірусної системи.

Порядок оновлення антивірусного програмного забезпечення та антивірусних баз даних.

Права та обов'язки користувачів.

Права та обов'язки відповідальних осіб за антивірусний захист і адміністраторів антивірусного захисту.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»
(денна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі</i>						
Тема 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами	4	2	7	1	4	Поточне опитування
Тема 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації	4	2	8			
Тема 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі	4	2	8			
<i>Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів</i>						
Тема 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України	6	4	8	1	2	Поточне опитування
Тема 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю	4	4	8			
Тема 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів	6	4	8	1	4	
Тема 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі	4	2	7			
Тема 8. Формування, подання та обробка електронної звітності	4	4	7			
Тема 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів	3	2	8	1	2	Поточне опитування
ВСЬОГО:	39	26	69	4	12	-

(заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі</i>			
Тема 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами	2	2	17
Тема 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації			17
Тема 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі			17
<i>Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних</i>			
Тема 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України	6	2	15
Тема 5. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю			15
Тема 6. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів			15
Тема 7. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі			14
Тема 8. Формування, подання та обробка електронної звітності			14
Тема 9. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів			14
ВСЬОГО:	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Денна форма навчання

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі

Практичне заняття 1. Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами

Мета: ознайомитись із предметом та завданням дисципліни «Інформаційні системи і технології в митній справі»; дослідити аспекти розвитку інформаційних систем; охарактеризувати суть, структуру та компоненти інформаційних систем.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна система: загальні поняття і класифікація.
2. Автоматизовані інформаційні системи (АІС). Принципи створення і функціонування АІС.

3. Загальна структура інформаційної системи, функціональна і забезпечувальна частини. Компоненти системи.

4. Організація робіт зі створення автоматизованої інформаційної системи.

Практичне заняття 2. Інформаційні технології та засоби їх реалізації

Мета: визначити поняття інформаційних технологій, їх види та принципи функціонування; охарактеризувати роботу баз даних і інформаційно-пошукових систем.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна технологія: поняття, етапи розвитку, проблеми використання. Види інформаційних технологій (ІТ).
2. Поняття нової інформаційної технології.
3. Локальні і розподільчі бази даних.
4. Експертні системи і бази знань.
5. Автоматизовані інформаційно-пошукові системи.

Практичне заняття 3. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі

Мета: закріпити знання про функціонування інформаційних систем в митній справі; розкрити суть автоматизованої обробки митної інформації; відмітити основні етапи впровадження інформаційних технологій.

Питання для обговорення:

1. Основні вимоги до створення інформаційних систем.
2. Визначення та класифікація методів проектування інформаційних систем. Класифікація засобів проектування.
3. Життєвий цикл ІС. Технологія проектування.
4. Митна інформація як об'єкт автоматизованої обробки. Джерела митної інформації.
5. Основні принципи і вибір критеріїв проектування інформаційної системи забезпечення в митному управлінні.
6. Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі.
7. Інституційний розвиток митної служби у сфері впровадження інформаційних технологій.

Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів

Практичне заняття 4. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України

Мета: знати нормативно-правові основи запровадження та функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи, систему

класифікації та кодування інформації, програмне забезпечення, способи передачі даних.

Питання для обговорення:

1. Класифікатори. Відомчі класифікатори у митній справі. Система класифікації і кодування в ЄАІС.
2. Програмне забезпечення Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМС.
3. Електронна пошта Департаменту митної справи.
4. Лінгвістичне забезпечення системи автоматизованої обробки даних.
5. Забезпечення безпеки інформації в ЄАІС ДМС.

Практичне заняття 5. Єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби України

Мета: знати нормативно-правові основи запровадження та функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи, систему класифікації та кодування інформації, програмне забезпечення, способи передачі даних.

Питання для обговорення:

1. Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи (ЄАІС) Департаменту митної справи
2. Основні завдання та функції ЄАІС ДМС
3. Структура ЄАІС ДМС
4. Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС

Практичне заняття 6. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Мета: ознайомитися з функціонуванням програмно-інформаційного комплексу митного контролю та оформлення „Інспектор – 2006”, його основними функціями і завданнями; відзначити порядок роботи системи "Електронна митниця" та її роль у наближенні до світових стандартів здійснення митних формальностей.

Питання для обговорення:

1. Функціональні АРМи посадових осіб митних органів і їх взаємодія.
2. Комплексні автоматизовані засоби митних органів.
3. Програмно-інформаційний комплекс „Інспектор – 2006” та його основні функції та завдання
4. Єдина система нормативно-довідкової інформації (НДІ). Аналітичний огляд підходів до обробки митної статистики.
5. Тенденції розвитку телекомунікаційних технологій.
6. Інформаційна система "Електронна митниця" як головний механізм забезпечення митної справи

Практичне заняття 7. Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю

Мета: дослідити програмні продукти митного оформлення суб'єктів

зовнішньоекономічної діяльності, особливості їх роботи та значення при переміщенні товарів через митний кордон

Питання для обговорення:

1. Світові тенденції автоматизації митних процедур
2. Комерційні програмні продукти митного оформлення
3. Загальні категорії програмного забезпечення QD Professional
4. Загальні категорії програмного забезпечення MD Office

Практичне заняття 8. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Мета: дослідити практичний аспект використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів, ознайомитися з функціоналом популярних програмних продуктів митного простору в Україні.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика функціонування комерційних програмних продуктів митного оформлення.
2. QD Professional - програмно-технологічний комплекс митної системи України.
3. Функціональні можливості програмного комплексу QD Professional.
4. Системне меню та користувацький інтерфейс програми QD Professional.

Практичне заняття 9. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів

Мета: дослідити практичний аспект використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів, ознайомитися з функціоналом програмних продуктів митного простору в Україні.

Питання для обговорення:

1. Програмне забезпечення MD Office та його архітектоніка.
2. Специфіка роботи та основні функції програми MD Declaration.
3. Інформаційно-довідковий ресурс MD Declaration.
4. Формування митної декларації у програмному додатку MD Office.

Практичне заняття 10. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі

Мета: закріпити знання про організаційно-правові основи використання електронних документів в митній справі, необхідність використання електронного цифрового підпису в електронному обміні інформацією з митними органами.

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів.
2. Сутність та особливості організації електронного документообігу.

3. Використання електронного цифрового підпису в електронному документообігу.
4. Сутність процедури електронного декларування у митній справі.
5. Практика здійснення електронного декларування митними органами України.

Практичне заняття 11. Формування, подання та обробка електронної звітності

Мета: обґрунтувати необхідність формування електронних баз даних, подання, обробки та зберігання звітності про митний контроль і митне оформлення товарів.

Питання для обговорення:

1. Локальні програмні комплекси в митній справі.
2. Інформаційно-технологічна схема управління у відділі митних платежів на рівні митниці.
3. Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС.

Практичне заняття 12. Формування, подання та обробка електронної звітності

Мета: обґрунтувати необхідність формування електронних баз даних, подання, обробки та зберігання звітності про митний контроль і митне оформлення товарів.

Питання для обговорення:

1. Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, які декларуються з поданням митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів в електронному вигляді.
2. Приймання та обробка електронних документів ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності».
3. Системи формування, збору, обробки та накопичення інформації для формування митної статистики

Практичне заняття 13. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів

Мета: охарактеризувати основні види і форми загроз для інформаційних систем, визначити основні способи захисту електронної інформації в митних органах.

Питання для обговорення:

1. Політика Державної митної служби України в галузі забезпечення інформаційної безпеки митних органів.
2. Організація захисту інформації в ІС. Організаційні, правові та криптографічні методи та технічні засоби захисту інформації.
3. Поняття і структура інформаційної безпеки.
4. Характер і форми загроз.
5. Форми забезпечення інформаційної безпеки ЄАІС: організаційно-правові основи.

6. Опис системи, порядок встановлення та налагодження антивірусної системи.

7. Порядок оновлення антивірусного програмного забезпечення та антивірусних базданих.

Заочна форма навчання

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи та розвиток інформаційних систем в митній справі

Практичне заняття 1.

Інформаційні системи та їх роль в управлінні економічними об'єктами. Інформаційні технології та засоби їх реалізації. Організаційно-методичні основи проектування, створення і функціонування інформаційних систем в митній справі

Мета: ознайомитись із предметом та завданням дисципліни «Інформаційні системи і технології в митній справі»; дослідити аспекти розвитку інформаційних систем; визначити поняття інформаційних технологій, їх види та принципи функціонування; розкрити суть автоматизованої обробки митної інформації; знати нормативно-правові основи запровадження та функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи, систему класифікації та кодування інформації

Питання для обговорення:

1. Інформаційна система: загальні поняття і класифікація.
2. Автоматизовані інформаційні системи (АІС). Принципи створення і функціонування АІС.
3. Інформаційна технологія: поняття, етапи розвитку, проблеми використання. Види інформаційних технологій (ІТ).
4. Локальні і розподільчі бази даних.
5. Автоматизовані інформаційно-пошукові системи.
6. Митна інформація як об'єкт автоматизованої обробки. Джерела митної інформації
7. Інституційний розвиток митної служби у сфері впровадження інформаційних технологій.
8. Класифікатори. Відомчі класифікатори у митній справі. Система класифікації і кодування в ЄАІС
9. Програмне забезпечення Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМС
10. Забезпечення безпеки інформації в ЄАІС ДМС

Змістовий модуль 2. Методика та правові аспекти розробки та особливості розвитку інформаційних систем і технологій в діяльності митних органів

Практичне заняття 2.

Забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України.

Автоматизовані інформаційні системи митного оформлення та контролю. Характеристика програмних продуктів митного оформлення та декларування товарів. Правові основи застосування електронних документів і інформаційних технологій в митній справі. Формування, подання та обробка електронної звітності. Забезпечення інформаційної безпеки митних органів.

Мета: дослідити практичний аспект використання інформаційних системи і технологій митного оподаткування через призму функціонування програмних продуктів, ознайомитися з функціоналом популярних програмних продуктів митного простору в Україні; обґрунтувати необхідність формування електронних баз даних, подання, обробки та зберігання звітності про митний контроль і митне оформлення товарів; охарактеризувати основні види і форми загроз для інформаційних систем, визначити основні способи захисту електронної інформації в митних органах

Питання для обговорення:

1. Комплексні автоматизовані засоби митних органів.
2. Програмно-інформаційний комплекс «Інспектор – 2006» та його основні функції та завдання.
3. Єдина система нормативно-довідкової інформації (НДІ). Аналітичний огляд підходів до обробки митної статистики.
4. Інформаційна система "Електронна митниця" як головний механізм забезпечення митної справи.
5. Загальна характеристика функціонування комерційних програмних продуктів митного оформлення.
6. Функціональні можливості програмного комплексу QD Professional.
7. Специфіка роботи та основні функції програми MD Declaration.
8. Сутність процедури електронного декларування у митній справі.
9. Практика здійснення електронного декларування митними органами України.
10. Інформаційно-технологічна схема управління у відділі митних платежів на рівні митниці.
11. Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, які декларуються з поданням митної декларації та документів контролю за переміщенням товарів в електронному вигляді.
12. Політика Державної митної служби України в галузі забезпечення інформаційної безпеки.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» виконується самостійно. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» і містить теоретичну і практичну частини. Метою виконання КППЗ є оволодіння навичками застосування теоретичних основ інформаційних систем і технологій у практичній діяльності. КППЗ оформлюється у відповідності з встановленими вимогами.

При виконанні та оформленні КППЗ студент може використовувати комп'ютерну техніку, зокрема Microsoft Word і Microsoft Excel, програмні продукти митного оформлення QD Professional, MD Office. Кожна частина КППЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична з двох проміжних оцінок). Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни. Завдання для індивідуального виконання студент може знайти у Робочому зошиті для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

7. Тренінг з дисципліни

Тренінг з дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» для студентів денної форми навчання передбачає напрацювання способів заповнення митних декларацій (в розрізі різних модельних ситуацій) з використанням комп'ютерних програм (4 год).

Тренінг передбачає також опрацювання наступних теоретико-методичних блоків:

I. Форми митних декларацій відповідно до чинного законодавства України:

1. Форми письмового декларування
2. Оформлення митної декларації
3. Види митних декларацій
4. Порядок підтвердження відомостей про вивезення товарів за межі митної території України
5. Порядок внесення змін до митної декларації та її відкликання
6. Порядок визнання митних декларацій недійсними

II. Особливості заповнення граф митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа:

1. Поміщення товарів у митні режими експорту, реекспорту, переробки за межами митної території України, тимчасового вивезення та поміщення українських товарів у митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі

2. Поміщення товарів у митні режими імпорту, реімпорту, переробки на митній території України, тимчасового ввезення, знищення або руйнування, відмови на користь держави та поміщення іноземних товарів у митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі. Заповнення граф МД при декларуванні товарів, що переміщуються митною територією України транзитом

3. Заповнення граф А, С, D/J, E/J, G, I, F митних декларацій посадовою особою митного органу.

Проведення тренінгу дозволяє:

– забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі»;

– розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв’язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

8. Тематика самостійної роботи студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні положень митного законодавства та навчальної і наукової фахової літератури.

№ теми	Тематика	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	<ol style="list-style-type: none"> Інформація та інформаційні процеси у митній системі. Джерела митної інформації. Суть інформаційного забезпечення у митній діяльності. Класифікація інформації, що використовується у митній діяльності. Відомчі класифікатори у митній справі Особливості інформаційної системи у митній справі Структура і класифікація інформаційних систем 	7	17
Тема 2	<ol style="list-style-type: none"> Сучасний стан розвитку вітчизняних інформаційних митних технологій. Поняття інформаційної технології у митній діяльності. Етапи розвитку інформаційних технологій. Законодавство розвинутих країн в галузі інформаційних технологій Інтернет-технології і їх використання митними органами. 	8	17
Тема 3	<ol style="list-style-type: none"> Характеристика автоматизованих систем обробки інформації (АСОІ) для митної діяльності Функціонування та принципи побудови автоматизованих інформаційних систем (АІС) у митній системі. Аналіз інформаційних потоків і ієрархії в митній системі Інституційний розвиток митної служби у сфері впровадження інформаційних технологій 	8	17
Тема 4.	<ol style="list-style-type: none"> Інформаційна база Єдиної автоматизованої інформаційної системи (ЄАІС) Департаменту митної справи Основні завдання та функції ЄАІС ДМС Структура ЄАІС ДМС Обмін електронною інформацією в ЄАІС ДМС 	8	15
Тема 5	<ol style="list-style-type: none"> Логістика в митній діяльності та інформаційне управління нею. Віртуальна митна логістика Інформаційне забезпечення митного інспектування і аудиту Інформаційне забезпечення аналізу ризику в митній справі. 	8	15

№ теми	Тематика	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Електронне податкове консультування як інструмент інформаційного забезпечення, умови його застосування та оцінка ефективності 2. Програмно-інформаційні комплекси митного декларування в Україні та країнах ЄС 3. Управлінські інформаційні системи митного оподаткування MD Office та QD Professional 4. Робота з класифікаторами та іншою нормативно-довідковою інформацією 	8	15
Тема 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційні і правові методи та технічні засоби захисту інформації 2. Методи захисту автоматизованих систем обробки інформації 3. Принципи забезпечення конфіденційності в автоматизованих інформаційних системах 	7	14
Тема 8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Електронна митниця: необхідність і сутність. 2. Електронний цифровий підпис та технологія його застосування в інформаційних митних системах 3. Електронні податки та митні збори. 4. Зарубіжний досвід запровадження інформаційних митних технологій 	7	14
Тема 9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Захист інформації в митних АІС. 2. Концепція інформаційної безпеки. 3. Безпека комп'ютерних систем 4. Закордонний досвід законодавчого захисту інформації в АІС 5. Зарубіжний досвід автоматизації процесів в митній системі. 	8	14
Разом		69	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ, есе, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Інформаційні системи в митній справі» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;

- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Інформаційні системив митній справі» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
Усне опитування під час занять (1-4 теми) – 10 балів за тему – макс. 40 балів. Модульна контрольна робота (теми 1-4) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (5-9 теми) – 10 балів за тему – макс. 50 балів. Модульна контрольна робота (теми 5-9) – макс. 50 балів	Підготовка КПЗ – макс. – 40 балів. Захист КПЗ – макс. – 40 балів. Участь у тренінгах – макс. 20 балів.	Теоретична частина (4 завдання по 15 балів), макс. – 60 балів, практичний кейс – макс. 40 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	B (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-9
2.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-9
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-9
4.	Персональні комп'ютери	1-9
5.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9
6.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-9
7.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-9
8.	Пакети прикладних програм QD PRO, MD OFFICE	4-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бережнюк І. Г. та ін. Митна справа України : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. П. В. Пашка. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2017. 441 с.
2. Бондаренко Є. Фіскально-контролюючі особливості діяльності митних органів. *Світфінансів*. 2021. Вип. 1 (66). С. 226–236.
3. Войцещук А. Д. Інформаційні технології в забезпеченні безпеки митного простору України. Наукові записки *Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2017. № 5(33). С. 84–89.
4. Войцещук А. Д. Митний простір України : глобальні виклики та ризики: моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 438 с.
5. Гребельник О. П. Митна справа : підручник. 5-те вид., оновл. та доповн. К. : ЦУЛ, 2019. 472 с.
6. Гуцаленко Л. В. Марчук У. О., Фабіянська В. Ю. Митний пост-аудит : навч. посіб. К. :ЦУЛ, 2018. 387 с.
7. Гуцул І. А. Митна політика зарубіжних країн : навч. посіб. / І. А. Гуцул. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 198 с.
8. Іванова Т.В. Митна справа: Збірник завдань: навч. посіб. для студ.

спеціальності 051 Економіка. Київ : КПП ім. І. Сікорського, 2022. 74 с.

9. Івашова Л. М., Кийда Л.І. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 3 (22). С. 218-230.

10. Калашнікова О. Сутність і зміст поняття інформаційних технологій у державній митній справі. *Інформаційне право*. 2018. № 6. С. 226-230.

11. Коляда С.П., Рябой В.І. Удосконалення е-митниці - запорука розвитку митної справи в Україні. *Бізнес Інформ*. 2016. № 3. С. 238-243.

12. Костяна О. В. Митна безпека: її сутність і місце в системі національної безпеки держави. *Бізнес інформ*. 2020. № 11. С.76 - 82

13. Костяна О. В. Проблеми ефективності адміністрування митних платежів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2019. №10. С. 213 - 219

14. Крисовата К. В. Ефективність митного контролю в контексті протидії фіскальним ризикам та контрабандним явищам. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/463>

15. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Терлецька В. О. Митна справа: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 240 с.

16. Лемеха Р. Автоматизація та інформатизація митних процедур як пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування митних режимів в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 11. С. 126 – 133.

17. Литвин Н. Деякі аспекти інформаційного забезпечення діяльності митних органів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 273-278.

18. Мазаракі А. А. та ін. Експертиза та митне оформлення товарів : навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / за ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 367 с

19. Мельник О.Г., Микитин О.З., Григор'єв О.Ю., Босак А.О., Моторнюк У.І. Експертиза в митній справі та зовнішньоекономічній діяльності: навчальний посібник. Львів: Міські інформаційні системи, 2020. 72 с.

20. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#Text>.

21. Митні інформаційні технології: навч. посіб. /за ред. Пашка П.В. К.: Знання, 2011. 391с.

22. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур: Міжнародний документ від 18.05.1973, редакція на 26 червня 1999 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_643

23. Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах від 21.11.1982 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_267

24. Одинець В.А. Інформаційні системи та технології у фінансових установах: навч. посіб. / В.А. Одинець, В.Ю. Свириденко, Л.В. Дубчак; Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь: Ун-т ДФС України. 2016. 410 с.

25. Основні можливості програми QD Professional. URL: <https://qdpro.com.ua/uk/products/qdprofessional>

26. Про програмні продукти MD office. URL: <https://www.mdoffice.com.ua/ua/aMDOAboutPO.html>
27. Сидорович О. Ю., Герчаківський С. Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів*. 2021. № 1(66). С. 210-225.
28. Сидорович О. Ю., Годованець О. В., Кекіш І. П. Митний контроль: Навчальний посібник. Тернопіль. ЗУНУ, 2021. 250 с.
29. Ситнік Б. Т. Основи інформаційних систем і технологій: Навч. посібник. - Харків: УкрДУЗТ, 2019. 175 с.
30. Сідляр В., Валігура В. Проблеми адміністрування митних платежів через призму фіскальних загроз. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9173>
31. Сорока П.М., Харченко В.В., Харченко Г.А. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: Навч. посіб. К.: ЦП «Компринт», 2019. 518 с.
32. Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні : монографія / А.І. Крисоватий, Є. П. Бондаренко, В. А. Валігура [та ін.] ; за ред. А.І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2020. 414 с.
33. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні *Інфраструктура ринку*. 2020. № 47. С. 168–172.
34. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні: навчальний посібник / Краєвський В. М., Титенко Л. В., Паянок Т. М., Параниця Н. В., Богдан С. В. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 288 с.
36. Bardash. S., Osadcha T. Current status of state financial control of Ukraine and ways of its improvement. *Baltic Journal of Economic Studies*. Volume 6. Number 2. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2020. P. 17-24.
37. Kovalenko Yu., Sydorovych O., Levchenko V., Kvasnytska R., Pinchuk A., Zhuk O. Formation and Evolution of Models of Financial Systems and Financial Markets in National Economies. *Proceedings of the 34rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) 13-14 November 2019 Madrid, Spain*. P. 2669-2681. (WoS)
38. EU Customs strategy : Taxation and customs union / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/eu-customs-strategy_en.
39. EU Customs strategy: Taxation and customs union / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/eu-customs-strategy_en.
40. Gruber J. *Public Finance and Public Policy: textbook*. 6th edition, Worth Publishers, 2019. 896 p.
41. Robert D. Lee Jr., Ronald W. Johnson, Philip G. Joyce. *Public Budgeting Systems: textbook*. 10th edition, Jones & Bartlett Learning, 2020. 575 p.
42. Export Control. (n.d.). URL: https://www.bafa.de/EN/Foreign_Trade/Export_Control/export_control_node.html

43. Import and export permits. (n.d.). URL: <https://www.arpansa.gov.au/regulation-and-licensing/licensing/import-export-permits>.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>

2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua>

3. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua>

4. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://customs.gov.ua>